

Український Католицький Університет

Інститут
лідерства та
управління

Курс "Розвиток громади"

Львів, 2012-2103

Структура курсу

1. Базові поняття

- Означення спільноти/громади.
- Мережа соціальних взаємин у громаді.
- Громадянське суспільство і держава.

2. Принципи і практичні кроки розвитку громади

- Розвиток громади
- Принципи розвитку громади
- Практичні кроки розвитку громади

3. Інституціоналізація розвитку громади

- Типові форми організації громад
- Правове поле діяльності організацій громад
- «За» і «Проти» формалізації розвитку громади

Структура курсу

4. Місцевий розвиток. Роль громад

- **Поняття місцевого розвитку. Практичні проблеми планування місцевого розвитку**
- **Ключові суб'єкти місцевого розвитку**
- **Міжсекторне співробітництво**

5. Фонд розвитку громади

- **Фонд розвитку громади**
- **Основні гравці на ринку розвитку фондів розвитку громади в Україні**

Структура курсу

6. Практика підтримки розвитку громад в Україні

- Досвід Українського Фонду соціальних інвестицій
- Досвід Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування
- Досвід Українського Форуму благодійників
- Досвід обласних конкурсів підтримки ініціатив громад
- Досвід Програми транскордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна 2007-2013» («парасолькові проекти»)
- **Досвід Проекту «Розвиток орієнтований на громаду»**

ТЕМА 1. Базові поняття

- **Означення спільноти/громади**
- **Мережа соціальних взаємин у громаді**
- **Громадянське суспільство і держава**

Потреби

Потреби – стан живого організму, людини, суспільства, що виражає необхідність у чомусь, залежність від об'єктивних умов життєдіяльності

ЯКІ ПОТРЕБИ ВАМ ВІДОМІ?

ПОТРЕБИ

Модель ієрархії потреб (А.Маслоу):

- **фізіологічні і сексуальні потреби** (у відтворенні людей, в їжі, диханні, рухові, одязі, житлі, відпочинку);
- **екзистенціальні** (потреби у безпеці свого існування, впевненості у завтрашньому дні, стабільності суспільства, гарантованості праці);
- **соціальні** (у приналежності до колективу, групи чи спільноти, у спілкуванні, турботі про інших та увазі до себе, в участі у спільній трудовій діяльності);
- **престижні** (у повазі з боку інших, їх визначенні та високій оцінці своїх якостей, у службовому зростанні і високому статусі у суспільстві);
- **духовні** (у самовиразі через творчість)

ІНТЕРЕСИ

Інтереси. Зміст інтересу визначається умовами життя людей.

Розрізняють **економічні, політичні, духовні** та інші інтереси.

Суперечливі інтереси породжують конфлікти, тотожні – згуртовують людей.

Особливе місце посідають **матеріальні інтереси.** Приватна власність - рушій людської цивілізації (Н. Макіавеллі: «Людина швидше забуде й простить смерть батька, ніж вилучення майна»).

Спільноти/громади

Об'єднання людей відбувається :

- **кровородинні зв'язки, взаємодопомога, відповідальність (рід, сім'я)**
- **спільні етнічні особливості (народ, нація)**
- **соціально-політичні інтереси (партія, держава)**
- **громадсько-моральні, духовні та культурні інтереси (громадські організації, спілки ...)**

Інтереси людей – надзвичайно суперечливі, тісно переплетені між собою

Людина має різні інтереси, а тому одночасно може входити до різних об'єднань

Моделі спільноти/громади

“Часткова спільнота”

- на основі згуртування індивідів із
специфічними особистими інтересами

В моделі увага акцентується на задоволенні
індивідуальних інтересів

НАЗВІТЬ ПРИКЛАДИ МОДЕЛІ

“Часткова спільнота”

Моделі спільноти/громади

“Спільноти Мак-Айвера”

не є сукупністю індивідуальних особистих інтересів, а радше залежить від існування самої групи людей

(«інтереси спільноти формують інтереси індивіда»)

Моделі спільноти/громади

Підсумовуючи основні характеристики моделей спільнот, заснованих на понятті “потреби/інтереси”, можна стверджувати, що:

Спільнота – це відносно стійке об’єднання людей, що сформувалось історично за спільними інтересами і сприяють реалізації особистих і спільних потреб та інтересів

Моделі спільноти/громади

ХТО МИ В ЦЬОМУ КЛАСІ?

Gesellschaft та Gemeinschaft

Gesellschaft (суспільство).

Суспільством може бути будь-яка група людей, держава, натовп, суспільний клас, релігійна секта, плем'я, родина, будь-який людський гурт – оскільки це якась цілісність, а не просто сума людських одиниць

Суспільство становить своєрідну “надспільноту”, життя та дії якої можуть суттєво відрізнитись від життя та вчинків індивідів, чи спільнот, які є в її складі

Gesellschaft та Gemeinschaft

Gemeinschaft (спільнота-громада) є органічним цілим, в основі - кривна спорідненість, спільність батьківщини і місця проживання.

Спільнота-громада категорично не є об'єднанням людей, які зібралися разом для задоволення своїх потреб чи специфічних інтересів - індивіди якраз тому і приходять до осмислення ідеї інтересів, що народжуються в спільноті-громаді

Gesellschaft та Gemeinschaft

Gesellschaft (суспільство)

- **Тип волі** - Розумова, раціональна
- **Соціальні зв'язки** - Базуються на раціональних цілях і відрізняються доцільністю, розрахунком, відносною сталістю і обмеженою участю індивідів у цих зв'язках і соціальних інститутах
- **Форми об'єднання** - Виробничі, професійні, наукові, торговельні спілки
- **Сфера розповсюдження** - Переважно місто з міською субкультурою; світ, в котрий людина потрапляє, як у щось чуже
- **Суть спільності** - Механічний агрегат

Gesellschaft та Gemeinschaft

Gemeinschaft (спільнота-громада)

- **Тип волі** - Природна, інстинктивна
- **Соціальні зв'язки** - Будуються на почутті близькості, відрізняються тривалістю й стабільністю соціальних контактів, спільною підтримкою традицій і прагненням зберегти самототожність індивіда
- **Форми об'єднання** - Мовні, сімейні, побутові, релігійні, етнічні спільноти
- **Сфера розповсюдження** - Переважно село, де зв'язки сильніші, ніж воля окремої людини і утворюють тривале, надійне, затишне спільне життя
- **Суть спільності** - Життєвий організм

Gesellschaft та Gemeinschaft

Хід історії людства (за Тьонісом)
демонструє тенденцію поступового
витіснення **Gemeinschaft** на
Gesellschaft

ЧИ ДІЙСНО ЦЕ ТАК?

Gesellschaft та Gemeinschaft

Сучасний світ

Протягом ХХ ст. відбулись радикальні зміни в напрямку зростання цілісності світу:

- виникнення єдиного світового ринку з новими членами – транснаціональними корпораціями
- формування наднаціональної адміністративної системи управління такою “світовою спільнотою” (Світовий Банк, ООН)
- формування світового Громадянського Суспільства («соціальні мережі»)

Gesellschaft та Gemeinschaft

Сучасний світ

В цій ситуації націо-державна, як суб'єкт світових процесів не забезпечує громадян від зовнішніх загроз

Це приводить до зростання самотності людини, втрати нею влаштованості в світі, безпеки і стабільного існування

Як реакція на ці процеси –самодопомога, співробітництво, допомога локальним групам – громадам у відстоюванні своїх прав

Погляди всіх знову звертаються до понять **“громада”** - яке вдало поєднує інтереси суспільства та кожного окремого індивіда

ГРОМАДА

Закон України «Про самоврядування», Стаття 1.

«Територіальна громада - жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр»

Мережа соціальних взаємин у громаді

САМОСТІЙНА РОБОТА

Громадянське суспільство і держава

**Структурно ГС є підсистемою
суспільства як цілого**

**Поняття “ГС” застосовується для
вивчення неполітичної частини
суспільної системи і має сенс лише у
випадку розмежування ГС і держави**

Громадянське суспільство

Співвідношення між ГС і державою визначає ступінь розвитку демократії

- **рівновага між ГС і державою є важливим фактором стабільного демократичного розвитку**
- **порушення її веде до гіпертрофії владних структур, відчуженості та політичного безсилля громадян**

Громадянське суспільство

ГС залежить від держави

ГС автономне від держави

Правова держава:

- повинна створити і повсякчас підтримувати ситуацію правової захищеності громадян
- сформувати сприятливе правове поле для діяльності створюваних ними громадських інститутів

Громадянське суспільство

ГС має складну внутрішню структуру, до якої можна віднести:

- **інститути ГС**
- **певний тип культури**

Інститути громадянського суспільства

- **добровільні громадські організації, громадські рухи, асоціації, а також політичні партії** на перших стадіях свого розвитку, поки вони ще не задіяні в механізмі влади
- **незалежні засоби масової інформації**, які обслуговують громадські потреби та інтереси, формують і обстоюють громадську думку
- **вибори і референдуми** у тому аспекті, коли вони служать засобом формування і виявлення громадської думки та захисту групових інтересів
- **елементи судової та правоохоронної системи**, залежні від громадськості (народні дружини, суди присяжних тощо)

Культура громадянського суспільства

- культура співучасті та взаємопідтримки
- прихильне ставлення громадян до політичної (державної) підсистеми
- збереження необхідного для стабільного розвитку демократії балансу між активністю і пасивністю громадян

Ідеальна модель громадянського суспільства

ГС – сфера спілкування, взаємодії, самоорганізації і самоврядування вільних індивідів на основі добровільних об'єднань, яка захищена необхідними законами від прямого втручання і регламентації з боку держави і в якій наявна розвинута громадянська культура, переважають громадянські цінності

Модель громадянського суспільства в Україні

???

(намалювати діаграму)